

Rondetafelgesprek

Moeders aan de schilderskwast

De maakindustrie biedt werk aan een groeiende groep mensen. De werkgelegenheid in deze sector is niet te onderschatten. Zes deskundigen schoven aan om de arbeidsmarktontwikkelingen in de maakindustrie in kaart te brengen.

Wim van Dam, Plant Manager van NACCO Materials Handling B.V.

NACCO bouwt voor de internationale markt heftrucks in praktisch elk marktsegment. Het is een Amerikaans bedrijf dat al 60 jaar een vestiging in Nijmegen heeft. Wim van Dam trad aan in 2008. Hij zag vanwege de recessie de productie met 70 procent teruglopen van 1750 trucks in 2008 naar 500 trucks in 2009. Het bedrijf wist zich te herpakken en vorig jaar rolden bijna 2000 heftrucks de fabriek uit. "Er is geen bedrijf in Nederland dat assemblage doet op dit niveau en op deze schaalgrootte. Daarvoor hebben we een grote verscheidenheid aan personeel nodig. Van universitair geschoolden tot mensen die de materialen naar de lijn brengen. We hebben momenteel 21 stagiairs. Dat toont wel aan dat we gewild zijn bij jongeren."

Waar staat de maakindustrie in de regio Arnhem-Nijmegen op dit moment?

Wim van Dam: "Er is een grote verscheidenheid aan productiebedrijven in Nijmegen, veelal met een eigen technologie. Kijk naar NXP of Smit Transformatoren. Allemaal bedrijven die redelijk groot zijn. Jammer dat provincie en gemeenten de maakindustrie niet echt op de kaart hebben staan. Ze geven voorrang aan Health en Food. Wij vormen toch van oudsher een belangrijke arbeidstak, verantwoordelijk voor veel werkgelegenheid."

Ed Velthuis: "Als VNO-NCW maken we dat belang duidelijk. Maakindustrie moet op de agenda staan en we hebben het weer op de agenda gekregen. Het is belangrijk

voor een overheid om te herkennen en erkennen welke activiteiten nodig zijn voor je dagelijks brood en welke activiteiten afgeleiden zijn. We zien wel eens dat de afgeleide activiteiten hoger op de agenda komen. Laat de feiten spreken." Franske van Duuren: "De Achterhoek kent een sterke lobby richting Provincie, want die heeft veel maakindustrie. De regio Arnhem-Nijmegen zou bij de Provincie ook zichtbaarder moeten zijn als maakregio. Het trekt andere bedrijven aan als ze weten dat er al een levendige bedrijfstak aanwezig is. En misschien moeten we de krachten op Provinciaal niveau meer bundelen. Gelderland heeft zich lang als groene provincie geprofileerd, maar er zit hier ook veel industrie."

Rob Visser is het daarmee eens: "Je moet schreeuwen om gehoord te worden. We hebben misschien te lang gewacht met het bundelen van de krachten."

Carel Hagemans geeft de overheid mee dat ze als opdrachtgever een belangrijke rol kunnen spelen bij het stimuleren van de regionale economie: "Men verschuilt zich bij aanbestedingen dikwijls achter regels. Denk aan Europese aanbestedingen. Daardoor krijgt het regionaal bedrijfsleven geen kans. Mijn suggestie is: knip een opdracht in tweeën en besteed het deels regionaal aan."

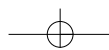
Tekst: Paul de Jager | Fotografie: Yuri Willems

Ed Velthuis vindt dat werknemers in de maakindustrie reden hebben om trots te zijn. "Het is mooi als je bijgedragen hebt aan een innovatie of aan een prestigieus project. Kijk naar de renovatie van de Eusebiuskerk in Arnhem. Die was op tachtig miljoen begroot. Door ketenintegratie en slim werken blijkt het voor zevenentwintig miljoen ook te kunnen. Mensen uit de techniek brengen de maatschappij een stukje verder. Daar mag je best trots op zijn."

Carel Hagemans, Directeur van Hagemans Vastgoedonderhoud

Carel Hagemans behoort tot de derde generatie die verbonden is aan het tachtig jaar oude familiebedrijf. Samen met zijn broer heeft hij het schildersbedrijf uitgebouwd tot een breed georiënteerd vastgoed onderhoudsbedrijf. Er werken zestig mensen buiten en twintig binnen. Het bedrijf werkt in midden en oost Nederland. Tachtig procent van de opdrachten komt van woningbouwcorporaties, tien procent van de zorg en de overige tien procent van andere opdrachtgevers. "Schilderen is een vak. Bijzonder is dat we altijd werken in een bewoonde omgeving. Onze mensen moeten dus oog hebben voor techniek en ze moeten sociaal vaardig zijn."

Rob Visser, Algemeen Directeur van ROVINIJ

ROVINIJ is een bureau voor arbeidsbemiddeling, training en coaching, actief in de bouw, afbouw, techniek en op kantoor. ROVINIJ biedt een breed dienstenpakket van tijdelijke inzetbaarheid en detachering. Opleiding en begeleiding van personeel staan hoog in het vaandel. Dankzij de inzet van flexibel en goed geschoold personeel kan het bedrijf snel insprijnen op veranderingen in de markt. "ROVINIJ is dé zaak van mensen en werk. Personeel voelt zich thuis bij ons. We begeleiden onze mensen zodanig dat ze hun werk voor onze opdrachtgevers beter en met meer tevredenheid doen. Het gevolg is dat ze lang voor ons willen blijven werken."

Jan-Willem Romijnders vult aan: "Het is belangrijk om successen zichtbaar te maken. Misschien zijn we vanuit de techniek wat terughoudend met de presentatie naar buiten toe. Maar je moet je blijven profileren als een mooi vak. Zeker met de nieuwe media is er veel mogelijk. Zoek zelf de media op, bij een goede prestatie." Rob Visser: "Toon niet alleen de prestatie, maar ook de medewerkers die daaraan hebben bijgedragen."

Zijn de maakindustrie en de technieksector gezond?

Wim van Dam: "Er is veel industrie in deze regio. Wij zijn in staat om producten te maken die wereldwijd verkocht worden. Nijmegen ligt aan de drukste scheepvaarttroute van Europa. Daardoor kunnen we grote industriële producten over de hele wereld transporteren. In verhouding tot de regio's Eindhoven en Rotterdam is het hier beter mogelijk om aan geschikt personeel te komen. Uitdagingen zijn er natuurlijk ook. We hebben hoge loonkosten. Verder heeft Nederland te maken met werknemers die duurder worden naarmate ze langer in dienst zijn. Ze werken minder omdat ze recht hebben op meer vakantiedagen. Ten opzichte van Duitsland en Engeland is dat niet effectief. Daarnaast is het imago van de maakindustrie en de techniek op dit moment niet goed. Tenslotte: er zijn steeds heftiger conjunctuurproblemen die ook nog eens vaker voorkomen. Dat roept de vraag op naar een flexibel personeelsbestand. Alleen in Nederland hebben we een niet-concurrerend arbeidsrecht systeem."

Valt er te concurreren met de lagelonenlanden?

Rob Visser: "Hoog opgeleide mensen heb je vanzelfsprekend nodig, maar laag opgeleiden ook. Juist de combinatie van opleidingsniveaus

in een organisatie is belangrijk. Je hebt geen bedrijven met uitsluitend laag opgeleide mensen." Ed Velthuis heeft een probleem met de term 'laag opgeleid'. "Ieder mens heeft een niveau waarop hij kan excelleren. Iemand kan slecht zijn in taal, maar uitstekend processen doorzien. Binnen de maakindustrie zijn veel werkplekken waar je mensen met verschillende kwaliteiten kunt inzetten." Jan-Willem Romijnders: "De overheid is voorwaarden scheppend in onze relatie met de lagelonenlanden. We hebben hier te maken met wettelijke eisen rond inkoopbeleid, milieuwetgeving en sociale voorzieningen voor het personeel."

Franske van Duuren, Directeur van het Kenniscentrum Bèta Techniek

"We moeten maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dat is prima, maar het brengt wel kosten met zich mee. Toch koopt de overheid vaak in het buitenland. Daar gelden al die eisen niet en er kan goedkoop geleverd worden. Dat is krom."

Ed Velthuis: "We laten moderne slavernij in het buitenland toe. Door middel van mechanisering, robotisering en automatisering moeten we in dit land verbeterlagen maken in onze productiviteit. Dan kunnen we die moderne slavernij uitbannen." Franske van Duuren: "We hebben wel dure arbeidskrachten, maar op die manier hebben we er daarvan veel minder nodig. De vraag is hoe we kunnen investeren in de productieprocessen, zodat we met minder mensen dezelfde producten maken."

Wim van Dam is ervan overtuigd dat bedrijven kunnen voorkomen dat het werk naar lagelonenlanden gaat: "Het gaat niet om de hoeveelheid mensen maar om de waarde die ze kunnen creëren. Je moet je bedrijf sturen op de hoeveelheid loonkosten en de toegevoegde waarde. Richt het arbeidsproces voortdurend zo effectief mogelijk in. Dat brengt uiteindelijk meer geld in het laatje. En daar gaat het uiteindelijk om." Ook voor de schildersbranche geldt dat steeds gezocht wordt naar maximale effectiviteit. Carel Hagemans: "Veel van ons werk is weersafhankelijk. Binnen die context is het van belang om toch door te kunnen werken. Daar wordt nog te weinig aan gedaan. Daar ligt een kans."

Wat is de rol van het pas afgesloten Nationaal Techniekpact?

Rijksoverheid, brancheorganisaties en marktpartijen sloten half mei het Nationaal Techniekpact. Volgens Minister van Economische Zaken Henk Kamp moeten er vanaf 2020 jaarlijks 30.000 mensen extra de technieksector instromen want er dreigt een groot tekort

Het Kenniscentrum Bèta techniek (KCBT) legt zich in Gelderland toe op het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt binnen de bèta-technische sector. Tot die sector worden onder andere chemie, gezondheidszorg en technologie gerekend. Het werk varieert van het organiseren van techniekdagen, tot het adviseren van de Provincie over de Human Capital agenda voor de topsectoren. "Het KCBT ontplooit een breed scala aan activiteiten. We zijn altijd op het gebied van innovatie bezig en binnen ons bedrijf zijn veel scholingsmogelijkheden."

Ed Velthuis, Voorzitter VNO-NCW Arnhem-Nijmegen

VNO-NCW regio Arnhem-Nijmegen streeft ernaar de collectieve belangen van regionale werkgevers te verdedigen. Werkgevers samen sterk laten zijn, daar draait het om bij het VNO-NCW. Het VNO-NCW brengt het belang van de maakindustrie voor het voetlicht. Die sector heeft toekomst. "Landelijk speelt dat de werkloosheid toeneemt maar er een groot tekort is aan technici. Als we niet opletten loopt dat tekort verder op. Gelet op de leeftijdsopbouw stromen nog veel mensen uit.

Dat is één van de dingen waar we ons voor inzetten en de krachten voor bundelen. Daarom is het ook goed om van ons lid te zijn. Zonder dat je het merkt gebeurt er veel; zie bijvoorbeeld het succes van onze A15-lobby."

kennismaking met de arbeidsmarkt. ROVINIJ ziet het belang van scholing terdege in. Door te investeren in medewerkers kunnen we inspelen op marktontwikkelingen. En uitzendbureaus zorgen voor de flexibele schil waardoor bedrijven kunnen krimpen en groeien al naar gelang hun opdrachtportefeuille."

Zowel Carel Hagemans als Jan-Willem Romijnders geven aan veel belang te hebben bij flexibele werknemers. Ze werken veel op projectbasis en hebben dan tijdelijk extra mensen nodig. Rob Visser gaat nog verder: "Als het in de winter bij het ene bedrijf wat rustiger is en bij een ander bedrijf drukker, zou je elkaar kunnen helpen. Je kunt personeel uitwisselen. Een uitzendbureau kan dat coördineren. Maar dat proces begint met de bereidheid van bedrijven om eraan mee te werken." Het dreigend tekort aan technisch personeel houdt de gemoederen van de sprekers bezig. Carel Hagemans schetst: "De schildersopleiding bij het Technovium trekt gemiddeld jaarlijks 65 leerlingen.

Het bedrijf is technisch specialist op het gebied van gebouw gebonden duurzame installaties, zoals verwarming, airco en elektriciteitsvoorziening. Er zijn tachtig mensen in dienst, die werken in de Benelux. Klanten zijn retailketens en tankstations, verder bedrijven, zorg- en utiliteitsinstellingen, scholen, particulieren en woningcorporaties. "Juist doordat we steeds werken met nieuwe (computer-) technieken en verschillende klanten, hebben onze medewerkers een afwisselende baan. Monteurs onderweg, hebben een eigen verantwoordelijkheid. Ze moeten van techniek houden en van mensen. Daarmee maak je het verschil."

Jan-Willem Romijnders, Directeur Romijnders Service

aan technisch personeel. Geld is er ook: 300 miljoen voor verbetering van het technisch onderwijs, 600 miljoen voor om- en bijscholing en 100 miljoen om docenten meer technische kennis bij te brengen.

Franske van Duuren: "Het is belangrijk dat het Techniekpact mensen bij elkaar brengt. Er zijn veel versnipperde initiatieven om mensen te interesseren voor techniek. Bundel die initiatieven om het effect te vergroten. Er is geen tijd te verliezen. Het Technovium is vijf jaar geleden bedacht als bolwerk dat voorziet in voldoende goed opgeleid personeel. Pas nu begint het te lopen. Onderwijs en bedrijfsleven moesten aan elkaar wennen en zich open stellen voor elkaar."

Wim van Dam is het daarmee eens: "Bedrijven hebben te lang gewacht met accepteren dat ze medeverantwoordelijk zijn voor het opleiden van mensen. Het heeft geen zin om te blijven roepen dat het ROC niet de juist opgeleide mensen aflevert." Franske van Duuren: "Die student is jouw toekomstige medewerker en samen ga je daarmee aan de slag. Als bedrijven bij opleidingen betrokken worden, kunnen ze zelf voorkomen dat ze de nieuwe medewerker intern ook nog eens een half jaar moeten scholen. En als je als bedrijf aan een opleiding verbonden bent, kan je de talentvolle leerlingen in beeld krijgen voor je bedrijf. Er is voor het bedrijfsleven dus veel te halen als het bij het onderwijs betrokken is."

Rob Visser: "Onderschat de rol van uitzendbureaus niet. Ze bieden veel werknemers een eerste

Voor het komende seizoen hebben pas 25 leerlingen ingetekend. De populariteit neemt af. Op het moment heb ik nog voldoende personeel. Maar voor een aantrekkelijke markt is de instroom minimaal. Het wordt tijd dat dat Techniekpact stevig op de kaart gezet wordt."

Ed Velthuis verbaast zich over het matige imago van de technieksector. "Het beeld heerst dat je toekomst is gegarandeerd als je maar met stropdas en in een wit overhemd werkt. Maar precies het omgekeerde is aan de orde. Juist de techniek biedt goede banen en goede vooruitzichten. Achterhaalde denkbeelden blijken lastig uit te bannen." Wim van Dam over het imago probleem: "De generatie die op het punt staat met pensioen te gaan heeft de techniek nog hoog in het vaandel. Dat gedachtegoed verdwijnt. Ik zou de oudere generatie nog graag in willen zetten om binnen bedrijven kennis over te dragen aan de jongeren. De gemiddelde technicus is daar niet toe in staat. Daar moeten we wat op verzinnen."

Franske van Duuren vraagt zich af of alleen jongeren het personeelstekort in de techniek kunnen oplossen. "Moet het allemaal jeugd zijn? Iemand van 45 kan ook nog 20 jaren mee." Ze wendt zich tot Carel Hagemans en stelt: "Vrouwen van 45 kunnen het schildersvak ook leren. Gecombineerd met werktijden die aangepast zijn aan schoolgaande kinderen, zie ik mogelijkheden. Die moeders in de techniek kunnen zo meteen hun enthousiasme over brengen op hun kinderen." Wim van Dam ziet wel wat in het aanspreken van ouderen: "We hebben recent op het ROC moeders aangesproken in plaats van de kinderen. Als ze maar richting techniek geduwd worden, dan kiezen ze daar wel voor. Maar dat moet je wel bewerkstelligen."

